

JEUGD- EN OPVOEDHULP

COLOFON

Boom beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur: Janien Leeuwerke

Eindredactie: Melanie van Gaalen

Titel: Jeugd- en opvoedhulp

ISBN: 978 90 3726 324 4

Eerste druk/eerste oplage
© Boom beroepsonderwijs 2022

Bronvermelding: Illustratie van Kai Kujasalo bij de methode Kids' Skills van Ben Furman.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl

INHOUD

	Werken met dit keuzedeel	5
Hoofdstuk 1	Ondersteun jeugdigen individueel en in een groep	7
	Bereid je voor op jeugd- en opvoedhulp	8
	Organisaties binnen jeugd- en opvoedhulp	9
	Problemen in de jeugdzorg	10
	Stichting Kwaliteitsregister Jeugd	12
	Verbinden met jezelf	12
	Verbinding met de ander	13
	Verbinden met een jeugdige	14
	Pedagogische visies	15
	Methoden voor intervisie	17
	Eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht	21
	Eigen kracht in de jeugdhulp	21
	Unieke kwaliteiten	22
	De Jeugdwet & eigen kracht	23
	Verschillende leefgebieden	24
	Leefgebieden	25
	Piramide van Maslow	26
	Culturele verschillen	27
	Opvoeding en cultuur	28
	De merkwaardige Nederlandse cultuur	29
	Beoordelen van culturele verschillen	30
	Wit is ook een kleur	32
	Methoden voor ondersteuning	35
	Motiverende gespreksvoering	36
	De kracht van gedachten	37
	Oplossingsgericht werken	38
	Kids' Skills	40
	Het sociaal competentiemodel	41
	Uitleg van de begrippen	42
	Observeren en interpreteren	46
	Ontwikkelingspsychologie	47
	Spelende kinderen observeren	48
	Begrippen	50
Hoofdstuk 2	Ondersteun het systeem bij de opvoeding	55
	Grenzen stellen versus ontdekken	56
	Diagnoses, uithuisplaatsing en de invloed van digitale media	58
	Een kind uit huis plaatsen, of toch niet?	59
	Is dat nog normaal? Invloed van digitale media	61
	Jeugdzorg	63
	Indrukwekkende documentaires	63
	Vraaggericht werken & Kids' Skills	64
	Netwerkondersteuning	66
	Veiligheid rondom een cliënt	67
	Vrijheid versus veiligheid	68
	Seksueel grensoverschrijdend gedrag	69
	Systeemgericht werken	71
	Systeemtheorie	71
	Een circulair proces	73
	Opvoedhulp	74
	Belangrijke principes bij opvoeden	77
	Opvoedondersteuning	78
	Begrippen	84

Hoofdstuk 3	Stem af met andere jeugd- en opvoedprofessionals	87
	Groepsdynamica	89
	Groepsontwikkeling	90
	Karakteristieke rollen	91
	Grenzen van de zorg	92
	Kindermishandeling	94
	Samenwerkingspartners	98
	Een sociale kaart	99
	Jeugd en veiligheid	100
	Eén gezin, plan en regisseur	103
	Multidisciplinair overleg (MDO)	104
	Samenwerken en communiceren	106
	Omgaan met verschillen	109
	Argumenteren	111
	Omgaan met conflicten	112
	Slim werken	115
	Tips voor meer focus	116
	Begrippen	119
Hoofdstuk 4	Uitdaging	123
	Index	129

WERKEN MET DIT KEUZEDEEL

Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig, bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren:

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Jeugd- en opvoedhulp

Wat een heerlijk beroep: zorgen dat kinderen en jongeren onbekommerd kunnen opgroeien. Jeugd- en opvoedorganisaties bieden op allerlei verschillende manieren hulp. Het kan gaan om hulp in de thuissituatie of begeleiding van een jeugdige in een instelling, zoals een gezinshuis, een logeershuis, de crisisopvang of dagbehandeling. Er kan begeleiding zijn via een kort traject of op basis van een langdurig programma. Een jeugdige kan individuele begeleiding krijgen of een heel gezin kan begeleid worden.

Kies je voor het werken in de jeugd- en opvoedhulp, dan kies je voor het werken met mensen. Nog specifieker: voor het begeleiden van jeugdigen en gezinnen en voor samenwerking met andere jeugdhulpverleners. Preventie speelt daarbij een belangrijke rol, want het is natuurlijk mooi wanneer je problemen kunt voorkomen. Kun je een jeugdige op weg helpen, dan geeft dit veel voldoening.

Als jeugd- en opvoedhulp begeleid en ondersteun je iedere jeugdige op een manier die bij hem past en die in zijn behoeften voorziet. Bekijk het filmpje.

Leerdoelen

1. Je kunt de jeugdige individueel en in een groep ondersteunen.
2. Je kunt het systeem ondersteunen bij de opvoeding.
3. Je kunt afstemmen met andere jeugd- en opvoedprofessionals.

De specifieke leerdoelen vind je aan het begin van elk hoofdstuk.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*

Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten, deze opdrachten herken je aan [BP].

Deze beroepsproducten kun je verzamelen in je portfolio en je hebt ze nodig om de uitdaging aan het einde van het keuzedeel goed af te ronden.

De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:

- *Eigen intervisiegroepje opzetten*
- *Collage culturele verschillen*
- *Positief stimuleren van gedrag van gezinsleden*
- *Observeren en rapporteren over een jeugdige*
- *Moodboard persoonlijke leerdoelen*
- *Zet jouw medestudenten aan het denken*
- *Intakegesprek ondersteuningsvraag verhelderen*
- *Opvoedingsvraag beantwoorden*
- *Richtlijnen in de jeugdhulp*
- *Casus samenwerken & jeugdrecht*
- *Zelf een MDO houden*
- *Opnieuw een multidisciplinair overleg houden*
- *Het houden van focus.*

- *Test je kennis*

Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.

- *Uitdaging*

Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe. En hier word je op beoordeeld.

In de uitdaging ga je daadwerkelijk met een jeugdige aan de slag. Je observeert en begeleidt de jeugdige individueel en waar mogelijk in een groep. Daarnaast betrek je het systeem bij de begeleiding en stem je af met andere jeugd- en opvoedprofessionals.

- *Theorietoets*

Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.

HOOFDSTUK 1

ONDERSTEUN JEUGDIGEN INDIVIDUEEL EN IN EEN GROEP

Het eerste hoofdstuk gaat over het ondersteunen van jeugdigen. Dit omvat zowel het ondersteunen van een groep als individuele ondersteuning, oftewel een-op-eenbegeleiding. We beginnen het hoofdstuk met een verkenning van begrippen en een oriëntatie op het werkveld.

Aan het eind van dit hoofdstuk

1. kun je de verschillende organisaties binnen het werkveld benoemen
2. kun je de problemen in de jeugdzorg benoemen
3. kun je jouw pedagogische visie helder communiceren
4. kun je een verbinding aangaan met een jeugdige
5. kun je intervisie houden met medestudenten of collega's
6. kun je uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen
7. kun je jouw unieke kwaliteiten benoemen
8. kun je het belang van de Jeugdwet benoemen
9. kun je verschillende banen benoemen van de jeugd- en opvoedprofessional
10. kun je de behoefte van een cliënt bepalen met de piramide van Maslow
11. kun je cliënten ondersteunen op de verschillende leefgebieden
12. kun je inspelen op culturele verschillen
13. kun je omgaan met culturele verschillen in opvoeding
14. kun je verschillende methoden voor ondersteuning van jeugdigen toepassen
15. kun je observeren, een observatie analyseren en hierover rapporteren
16. kun je kennis van ontwikkelingspsychologie toepassen.

Bereid je voor op jeugd- en opvoedhulp

In dit eerste gedeelte bereid jij je voor op het werken met het keuzedeel. Je gaat je verdiepen in organisaties rondom jeugd- en opvoedhulp in jouw regio, je gaat meelopen bij meerdere instanties en je verdiept je extra in de jeugdzorg door middel van drie indrukwekkende documentaires. Daarnaast krijg je informatie over de SKJ-registratie, die veelal nodig is voor het werken in het domein van de jeugd- en opvoedhulp.

Opdracht 1 Individuele en groepsbegeleiding

We kennen allemaal het fenomeen ‘mindmap’. Wat niet veel mensen weten, is dat je bij het maken van een mindmap trucjes kunt gebruiken waardoor je de begrippen beter kunt onthouden.

Het filmpje gaat daarover. Bekijk dit eens, zodat je straks de tips kunt gebruiken bij het maken van je eigen mindmap.

- Welke tips uit het filmpje ga je gebruiken bij het maken van een eigen mindmap?
- Waar denk je aan bij individuele begeleiding van jeugdigen? Maak een mindmap, eventueel samen met medestudenten.
- Bespreek de mindmap met medestudenten of met collega's op je stageplek. Wat heb je nog gewijzigd of toegevoegd na deze bespreking?

Opdracht 2 Binnenkomer

Bekijk het filmpje Wat nou Passend Onderwijs?

- Noteer wat je van het filmpje vindt.
- In hoeverre zal het er in scholen aan toegaan zoals op het filmpje is te zien? Voer hierover een discussie met je medestudenten of met collega's op je stageplek.

Opdracht 3 Elke student zorgt voor een binnenkomer

Elke week verzorgt een student een binnenkomer (het mag ook in tweetallen). Een binnenkomer is een verhaal dat studenten zelf hebben meegemaakt in de jeugd- en opvoedhulp, of het is een artikel of filmpje over een actueel thema binnen de jeugd- en opvoedhulp. Je bedenkt daar een opdracht of stelling bij voor de klas. Een voorbeeld van een binnenkomer met een opdracht kun je zien in de vorige opdracht. De binnenkomer is altijd de start van een les. Je bent vrij in de manier waarop je de binnenkomer wilt presenteren. Je krijgt hiervoor 15 à 20 minuten aan het begin van de les.

Maak met elkaar een planning: welke student / welk tweetal zal in welke week de binnenkomer verzorgen? Noteer voor jezelf wanneer jij aan de beurt bent. Volg je de opleiding individueel? Zoek dan voor jezelf drie filmpjes en/of artikelen op over de jeugd- en opvoedhulp die jij boeiend vindt. Noteer de reden waarom je deze filmpjes en/of artikelen hebt gekozen.

Opdracht 4 Open huis of rondleiding

Het is soms moeilijk voor te stellen hoe het werk er in de praktijk uitziet. Het is daarom interessant om open huizen te bezoeken of een rondleiding te volgen. Op die manier kun je zien hoe het eraan toegaat op de werkvloer.

Tip

In de week van Zorg & Welzijn (vaak in maart) openen bijvoorbeeld honderden zorg- en welzijnsorganisaties hun deuren. Ga eens op zoek naar zorg- en welzijnsorganisaties met open huizen of rondleidingen. Kun je op internet niks vinden, bel dan eens een organisatie op en vraag naar de mogelijkheden.

- a. Welke open huizen of rondleidingen heb je gevonden? Als je niets hebt gevonden, welke organisaties heb je dan gebeld?
- b. Waar zou je graag naartoe gaan? Probeer minstens twee open huizen of rondleidingen te organiseren, eventueel samen met medestudenten. Let op! Verderop in dit hoofdstuk ga je zelf ook op zoek naar organisaties waar je een dagje mee mag lopen. Je zou daar nu ook alvast contacten voor kunnen leggen.
- c. Wat vond je van de open huizen en/of rondleidingen?
- d. Noteer per open dag en/of rondleiding minstens twee punten die je daarvan hebt geleerd.

Organisaties binnen jeugd- en opvoedhulp

Bij jeugd- en opvoedhulp zijn erg veel instanties en organisaties betrokken, ook in jouw omgeving. Het kan gaan om organisaties rondom passend onderwijs, de doelgroep met licht verstandelijke beperkingen (LVB), zorgboerderijen, gezinsvervangende tehuizen, orthopedagogische instellingen, een jongerencentrum, het centrum voor jeugd en gezin (CJG), medische kinderdagverblijven en meer.

Deze organisaties zijn er niet voor niets. Kinderen hebben namelijk het recht om veilig op te groeien. Alle kinderen moeten de kans krijgen om goed mee te doen in de samenleving. Ouders zijn hier als eersten verantwoordelijk voor. Als het ouders niet meer lukt, of als zij hulp nodig hebben, zijn er allerlei instanties die daarbij kunnen ondersteunen. Dit zijn organisaties voor jeugd- en opvoedhulp. Zij bieden allerlei vormen van hulp aan, zoals jeugdhulp, pleegzorg en JeugdzorgPlus. Wanneer de veiligheid en de ontwikkeling van een kind ernstig in gevaar zijn, is soms jeugdbescherming nodig.

Jeugdhulp.

Opdracht 5 Jeugd- en opvoedhulp in jouw omgeving

Ook bij jou in de buurt zijn er allerlei instanties en organisaties voor jeugd- en opvoedhulp. Dat zijn er vast meer dan je nu zou denken! Dat gaan we eens uitzoeken.

Je kunt informatie vinden bij Jeugdzorg Nederland, maar bijvoorbeeld ook op de website van je gemeente.

- Maak een lijst van minstens tien instanties en organisaties die in jouw omgeving bestaan rondom jeugd- en opvoedhulp.
- Waar heb je de meeste informatie kunnen vinden?
- Vergelijk je antwoorden met die van iemand anders. Wanneer je geen medestudent spreekt, vraag dan eens wat mensen om je heen om organisaties rondom jeugd- en opvoedhulp in jouw omgeving te noemen. Met wie heb je gesproken en je antwoorden vergeleken?
- Heb je jouw lijstje met organisaties nog kunnen aanvullen na de vergelijking? Zo ja, met welke organisaties?

Opdracht 6 Jouw interesse in jeugd- en opvoedhulp

- Wat maakt dat je het keuzedeel Jeugd- en opvoedhulp hebt gekozen?
- Wat maakt jeugd- en opvoedhulp boeiend voor jou?
- In de vorige opdracht heb je een lijst met organisaties gemaakt rondom jeugd- en opvoedhulp. Naar welke van deze organisaties gaat jouw interesse uit?
- Waarom vind je juist deze organisaties interessant?
- Wat zou je willen leren over deze organisaties, over het werk daarbinnen?

Opdracht 7 Vloggen over meeloopdagen

Bekijk voor het maken van een vlog de tips in Stappenplan Vlog maken.

- Zoek drie mensen bij verschillende organisaties voor jeugd- en opvoedhulp met wie je een dagje mag meelopen.
- Bereid een lijstje met vragen voor; bijvoorbeeld over de werkzaamheden die er plaatsvinden, de verschillende functies binnen de organisatie en de leuke en minder leuke kanten van het werk.
- Wees nieuwsgierig tijdens de meeloopdagen. Je bent waarschijnlijk nieuw bij de organisatie, je hebt een frisse blik en jou vallen misschien zaken op die mensen die er al veel langer werken, niet meer zien. Stel dus lekker veel nieuwsgierige vragen!
- Maak per meeloopdag een vlog. De vlog kan bijvoorbeeld gaan over de werkzaamheden die plaatsvinden bij de betreffende organisatie en de taken van werknemers. Geef ook aan wat jou is opgevallen bij elke organisatie.

Jouw werkveld

Heb je geen stageplek in het werkveld van de jeugd- en opvoedhulp? Dat is een gemis! Want dit keuzedeel kun je niet afronden zonder te proeven van de praktijk. Maar geen paniek. Als je geen stageadres hebt, kun je dit nog zoeken of je kunt je stage vervangen door vrijwilligerswerk. Je kunt hierbij denken aan maatjesprojecten bij vrijwilligersorganisaties, zoals Humanitas of de welzijnsorganisatie bij jou in de wijk. Ook is het mogelijk om je als vrijwilliger aan te melden bij de Kindertelefoon. Misschien heb je ook ideeën opgedaan en je netwerk uitgebreid tijdens de meeloopdagen?

Problemen in de jeugdzorg

Het is natuurlijk goed dat er allerlei ondersteuning beschikbaar is voor jeugd- en opvoedhulp. De jeugdzorg heeft echter met verschillende problemen te maken. In de NOS-artikelen 'Jeugdzorgprotest op Malieveld: Werk is mijn passie, maar de maat is vol' en 'Vernietigend inspectierapport over jeugdzorg; kabinet grijpt in' kun je lezen over verschillende problemen.

Het eerste artikel gaat onder andere over de lange wachtlijsten en ook over het hoge aantal burn-outklachten onder medewerkers in de jeugdzorg. Het artikel 'Vernietigend inspectierapport over jeugdzorg; kabinet grijpt in' gaat over de tekortkomingen bij de jeugdzorg. Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor de jeugdzorg.